

IVAN Padovec, hrvatski gitarist europskog ugleda

Mirko Orlić¹

GODINE 2000. obilježava se dvjestota obljetnica rođenja Ivana Padovca. Dobro je poznato da je on bio jedini profesionalni hrvatski gitarist u devetnaestom stoljeću. Često se spominje i njegova uloga pri osnivanju zagrebačkog Musikvereina koji danas nosi naziv Hrvatskoga glazbenog zavoda. Međutim, činjenica da je Padovec jedini među hrvatskim glazbenicima svoje generacije kao izvođač, skladatelj i pedagog ostavio trag u europskom muzičkom životu uglavnom se nedovoljno naglašava.

Dokazi o Padovčevom međunarodnom ugledu su brojni. Tako se on, primjerice, spominje u svim važnijim gitarskim leksikonima tiskanima u dvadesetom stoljeću 1–6.² Njegove skladbe, uz kratke biografske osvrtne, u novije vrijeme ponovno objavljuju inozemni izdavači 7–9. Tijekom posljednjih desetak godina u međunarodnim gitarskim časopisima pojavljuju se članci u kojima ima riječi o Padovcu ili koji su u cijelosti posvećeni baš njemu 10–14, a sve se češće na Padovca može naići i u knjigama koje se bave poviješću gitare 15–20.

Koliko se o Padovcu pisalo u nas? Nasuprot tvrdnjama koje povremeno nalazimo u literaturi, o njemu se pisalo mnogo i često. Pregled objavljenih tekstova o Padovcu pokazuje da je on još za života više od dvadeset puta bio predmetom interesa hrvatskog tiska, te da mu je nakon smrti posvećeno više od četrdeset napisa, s time da je u barem još toliko radova uzgred spomenut. Treba, međutim, naglasiti da svega desetak članaka objavljenih poslije Padovčeve smrti sadrži nove, izvorne podatke o njemu. Svi ostali prigodnog su tipa, uglavnom pisani povodom različitih obljetnica rođenja i smrti, te se u njima najčešće ponavljaju podaci što ih je o Padovčevom životu i radu objavio F. Š. Kuhač – ponekad čak i doslovno!

Svrha je ovog rada prikazati Padovčev životni put, a u zasebnom se članku opisuje njegovo djelo. Tekst se zasniva na svim relevantnim napisima o Padovcu koji su mi bili dostupni. Radi se prije svega o novinskim člancima iz vremena Padovčevog života, zatim o biografiji što ju je – po svoj prilici na temelju Padovčevih informacija – pod pseudonimom objavio Đ. Deželić 21, potom o tekstovima i sjećanjima onih pisaca koji su osobno poznavali Padovca 22, 23, te – naposljetku – o napisima koji su proistekli iz istraživanja izvornih materijala o Padovčevom životu i njegovim obiteljskim prilikama 24–31.

Valja spomenuti da je ovaj tekst napisan prije simpozija koji je povodom dvjestote obljetnice rođenja Ivana Padovca planiran za rujan 2000. godine. Može se očekivati da će na simpoziju biti iznesene nove spoznaje o Padovcu, ali i da će se u osnovi potvrditi kronologija života koju razotkrivaju dosadašnje publikacije.

Djetinjstvo i mladost u Varaždinu (1800–1819)

Ivan Eugen Padovec rodio se u Varaždinu 17. srpnja 1800. godine.³ Po starijim istraživanjima otac mu je bio Ivan Ignac rođen 1770. godine 27, po novijim nalazima Ivan Krstitelj rođen 1773. godine 31; prema svim izvorima otac se bavio sedlarskim obrtom, a obrtnici su bili i njegovi roditelji – Ivan Krstitelj i Rosina rođena Hattenpochen. Glazbenikov djed Ivan Krstitelj, zanimanjem voskar, u Varaždin se doselio iz Praga 31. Njegova supruga Rosina bila je, čini se, vrlo ener-

¹ Zahvaljujem Alemki Orlić i Darku Petrinjaku koji su prikupljanjem i analizom napisa o I. Padovcu, objavljivanih tijekom više od 170 godina, omogućili pisanje ovog prikaza. Dakako, odgovornost za sve zaključke izvedene iz radnog materijala isključivo je moja.

² Brojevi u uglatim zagrada upućuju na tekstove iz popisa literature.

³ Prijepis iz matične knjige krštenih donosi K. Filić 28.

gična osoba: za Padovčevog djeda udala se poslije smrti prvog supruga, kad je opet ostala udovica preuzela je voskarski obrt, a zatim se udala i treći put te je podizala djecu iz sva tri braka 31 . Glazbenikova majka Josipa rođena je 1775. godine u obitelji Moor koja se bavila mesarskim obrtom 27 . Ako je suditi po raspoloživoj literaturi, Padovec je imao bar jednog mlađeg brata i dvije mlađe sestre – Mariju koja se udala Schacherl i Josipu koja se udala Krepplin 27, 28 . Potonja je ostala sa suprugom u roditeljskoj kući te se brinula za brata u njegovim poznim godinama.

Svi Padovčevi biografi potvrđuju da je kao dijete bio bolehljiv. Zbog kratkovidnosti morao je prinostiti očima tekstove koje je čitao, a u školi nije mogao pratiti što se piše na ploči premda je sjedio u prvoj klupi 21 . Ipak je uspješno završio osnovnu školu te je u školskoj godini 1809/10. krenuo u varaždinsku gimnaziju. Tu je ponavljao prvi razred zbog problema s vidom, jer mu je u igri neki vršnjak izbio lijevo oko.⁴ Poslije je lijepo napredovao te je završio gimnaziju položivši šesti razred u školskoj godini 1815/16. 28 .

Nakon gimnazije roditelji su Ivana htjeli upisati u sjemenište. Međutim, upis mu nije bio odobren zbog slabog vida. Stoga se dječak odlučio za zvanje učitelja. Na molbu upućenu zagrebačkoj preparandiji dobio je odgovor da je uvjet za upis – osim završene gimnazije – i poznavanje nekog glazbenog instrumenta. U ispunjenju tog zahtjeva pomogao mu je rođak poslavši mu 1817. godine iz Beča violinu na poklon. Rođakova briga možda se može dovesti u vezu s činjenicom da je iste godine umrla Ivanova majka 27 , pa se rodbina osjetila ponukanom pomoći da njena djeca stanu na noge.

Prema najranijim Padovčevim biografima, violinu je najprije učio kao samouk, i to tako uspješno da je Leopold Ebner (1769–1830), varaždinski klavirist i skladatelj, uočivši njegov talent za glazbu savjetovao ocu da mu nađe učitelja 21, 24 . Od svog je prvog učitelja glazbe, čije se ime ne spominje

u biografijama, Padovec stekao osnovna znanja o glazbenoj teoriji i violinskoj tehnici.

Kuhač navodi da je Padovec 1818. godine posjetio rođaka u Beču i da je tamo čuo talijanskog gitarista Maura Giulianija (1781–1829) čija mu se svirka toliko dopala da je odlučio naučiti i to glazbalo 22 . Kuhač iznosi i pretpostavku da je Padovec već prije svog puta u Beč pomalo svirao gitaru, budući da se taj instrument u prvoj polovici devetnaestog stoljeća mogao naći u mnogim građanskim kućama u Hrvatskoj i da su svi znali *kako tako udarati u kitaru*. Kako bilo, Padovcu je Giuliani – jedan od tada vodećih svjetskih gitarista – mogao razotkriti gitaru kao instrument koji ne služi samo za pratnju pjesama i jednostavno preludiranje već omogućuje i izvedbu složenih solističkih skladbi ili pak ravnopravnu suradnju s drugim instrumentima u komornom muziciranju. Giuliani je 1818. godine, u travnju i svibnju, održao nekoliko koncerata u Beču, zajedno s klaviristom Ignazom Moschelesom i violinistom Josephom Maysederom 32 . Danas ne možemo znati kojem je od tih koncerata Padovec prisustvovao 30 . Međutim, zanimljivo je spomenuti da su se na svima njima izvodila razna komorna djela kao i pojedini stavci iz Giulianijevog *Koncerta op. 70* za gitaru i orkestar. Tako se Padovec na najbolji način mogao upoznati ne samo s mogućnostima gitare kao solističkog instrumenta već i s njenom upotrebom u komornoj i koncertnoj glazbi.

Po nekim biografima rođak je Padovcu kupio Bortolazzijevu *Školu* i niz skladbi za gitaru 22 , po drugima još i instrument 28 . Radi se vjerojatno o *Školi* Bartolomea Bortolazzija starijeg (1773 –?), čije je prvo izdanje objavljeno u Beču 1809. godine 33 . Nakon povratka u Varaždin Padovec je kao samouk toliko naučio da je uskoro mogao i druge podučavati u sviranju gitare. Tako stečenom zaradom pomagao je u popunjavanju kućnog budžeta.

Grad Varaždin oko 1850. godine, dakle u vrijeme kad se slijepi Padovec ponovno skrasio u njemu.

⁴ Za razliku od većine biografa koji govore o nesretnom udarcu kamenom, E. Krajanski prenosi svjedočenje Padovčeve nećakinje prema kojem je uzrok povredi bila zaleđena gruda snijega 27 .

Sazrijevanje u Zagrebu i prva turneja (1819–1829)

Godine 1819. Padovec se konačno upisao na preparandiju u Zagrebu. Život izvan obiteljskog doma i bez stalne financijske potpore bio mu je isprva težak, pa je već pomišljao na povratak u Varaždin. Tada je, međutim, bio primljen na stan i hranu u neku građansku kuću u kojoj je za uzvrat podučavao violinu i gitaru. Uskoro je našao učenike i drugdje po Zagrebu, te je stekao takav ugled kao učitelj glazbe da je napustio preparandiju i posvetio se isključivo glazbi. Marljivo je vježbao gitaru, a iskušao se i u skladanju manjih oblika. Osjetivši da mu nedostaje znanje potrebno jednom skladatelju, počeo je uzimati satove harmonije i glasovira kod Jurja Karla Wisnera pl. Morgensterna (1783–1855), koralista zagrebačke stolne crkve, glazbenika s najvišim kvalifikacijama u ono vrijeme u Zagrebu 34. U studiju glazbe Padovec je tako lijepo napredovao da je već do 1824. godine pisao i veća djela.

Nekako u to vrijeme od svojih je učenika i drugih amatera Padovec sastavio Zagrebački sekstet. Taj se sastav gudača i gitarista nalazio svake nedjelje radi zajedničkog muziciranja, kako izgleda najprije u Padovčevom stanu, a poslije u kući zagrebačkog trgovca Đure Popovića. Budući da je sastav povremeno javno nastupao, privukao je u svoje redove i profesionalne glazbenike, između ostalih Padovčevog učitelja Wisnera pl. Morgensterna. Ovaj potonji, školovan također i kao pravnik, pomogao je u razradi zamisli o osnivanju glazbenog društva u Zagrebu i u pisanju društvenih pravila. Koncertom koji je 18. travnja 1827. održan u dvorani Kraljevske akademije znanosti na Katarinskom trgu započelo je djelovanje društva, u početku poznatog kao Musikverein, a poslije i pod raznim drugim nazivima od kojih je posljednji – od 1925. go-

dine – Hrvatski glazbeni zavod. Padovčeve i Popovićeve zasluge za stvaranje Musikvereina istaknute su u novinskom prikazu prvog društvenog koncerta 35.

Kad je riječ o odnosu Padovca i novostvorenog Musikvereina, valja reći da su objavljena mišljenja kontradiktorna. Kuchač 22, a po njemu i mnogi drugi autori, smatraju da je Padovec bio nepravedno isključen iz aktivnosti društva, a napose iz njegove glazbene škole koja je utemeljena 1829. godine, te da ga je to potaklo na odlazak iz Zagreba. S druge strane, S. Vukasović drži da između Padovca i Musikvereina nije bilo nikakvih nesuglasica 29. Činjenica je da u program zagrebačke glazbene škole nije bila uključena gitara, dok je – te iste, 1829. godine – nastava gitare započela u varaždinskoj glazbenoj školi 36, što bi moglo ukazivati na nesklonost zagrebačkog Musikvereina gitari kao nastavnom predmetu. Međutim, postoje i brojni pokazatelji o Padovčevom angažmanu u drugim djelatnostima Musikvereina.

Tako 1827. i 1828. godine, kad je Musikverein surađivao sa zagrebačkim kazalištem, Padovca nalazimo na popisu članova društvenog orkestra, te je – po svoj prilici kao violinist – trebao primati plaću od 60 forinti godišnje; u stvari, primio je samo 15 forinti 1827. godine 37. U najstarijem tiskanom popisu članova Musikvereina iz 1830. godine Padovec je naveden kao izvršujući član, što znači da je bio aktivan u društvenom radu kao glazbenik, ali u to vrijeme više nije bio na platnim spiskovima društva 37. U popis članova iz 1838. godine Padovec je uvršten kao počasni član 38; prema društvenim pravilima, u počasno bi članstvo bio preveden svaki onaj član koji je odselio iz Zagreba, a – kako ćemo vidjeti – Padovec je veći dio tridesetih godina proveo u Beču.

U vrijeme osnutka zagrebačkog Musikvereina Padovec je sudjelovao u nekoliko društvenih koncerata. Tako ga nalazimo na programu dobrotvornog koncerta koji je bio održan 1.

Plakat dobrotvornog koncerta koji je 1. travnja 1828. godine Musikverein priredio u korist knjižnice Kraljevske akademije. Padovec je sudjelovao u izvedbi posljednjih dviju točaka. To je njegov prvi poznati javni nastup.

... aus der Oper: „Carmen“ gesungen von dem
Dem. Löy, und Gräfin Hoffner.
3. Concert-Variationen für die Gitarre mit Orchester Begleitung von
Giuliani, vorgetragen von dem Mitglied Herrn Johann Padovec.
4. Quartett für Sopran, Tenor und Bass mit Orchester Begleitung
aus der Oper: „Richard und Bertrude“ von Joach. Rossini,
gesungen von dem Mitgliedern Dem. Löy, Herrn Conrad von
Klobucharich, Johann Padovec und Carl von Stephany.
Ein Gulden 2fl. 20r.

travnja 1828. godine 39. Treba reći da su po koncepciji tadašnji koncerti bili slični današnjim školskim produkcijama. Program se sastojao od više točaka koje bi naizmjenice izvodili razni pjevači, instrumentalni solisti ili pak komorni sastavi. Ako bi netko od izvođača bio istaknut kao priređivač koncerta, to nije značilo da je on dominirao programom, već da je preuzeo na sebe organizaciju i brigu oko financija. Na spomenutom dobrotvornom koncertu Padovec je u predzadnjoj točki izveo Giulianijeve *Koncertne varijacije* za gitaru i orkestar. Nije naveden broj opusa, ali se može pretpostaviti da je u pitanju jedna od četiri takve Giulianijeve skladbe za gitaru i gudački kvartet (op. 65, 101, 102 ili 103) 40. Zanimljivo je napomenuti da je solistička dionica u posljednja tri opusa napisana za terc-gitaru. Na istom je koncertu Padovec sudjelovao i u izvedbi zadnje točke: u kvartetu iz opere *Rikard i Zoraida* G. Rossinija pjevao je dionicu drugog tenora. U prikazu koncerta objavljenom u zagrebačkim novinama kaže se da su sve točke bile dobro izvedene i da ih je publika lijepo prihvatila 41.

Padovec je bio i sudionikom koncerta što ga je Musikverein priredio 12. siječnja 1829. godine 42. U predzadnjoj je točki izveo vlastite *Varijacije* za gitaru i orkestar. U novinskom izvještaju o koncertu Padovčeva se izvedba ističe kao jedna od primjerenih. Zanimljivo je da je Padovec na ovom kao i na prethodnom koncertu – a to su prvi njegovi javni nastupi o kojima su danas sačuvani podaci – svirao skladbe za gitaru uz pratnju orkestra (vjerojatno gudačkog kvarteta). Sjetimo li se da ga je po svoj prilici gitari privukla Giulianijeva izvedba *Koncerta op. 70* te da je godinama surađivao s gudačima u okviru Zagrebačkog seksteta, takav izbor programa djeluje prirodno. Inače, o Padovčevim skladbama za gitaru i gudače ne zna se mnogo. U literaturi se spominje da je u arhivu glazbenog društva Vijenac u Zagrebu sačuvan autograf solističke dionice *Uvoda i varijacija u D-duru* za gitaru i gudački kvartet koji je Padovec dovršio 10. lipnja 1829. godine 43. Također se navodi da je uoči Drugog svjetskog rata E. Krajski iz Varaždina dobio na uvid dva Padovčeva djela 27: *Uvod i varijacije* za gitaru i orkestar (koji da se sastoji od gudačkog kvinteta, po dvije flaute, oboe, klarineta i fagota, roga, trublje i timpana) te *Drugi koncert u D-duru* za gitaru i gudački kvartet; u oba ova djela solistička dionica napisana je za terc-gitaru, baš kao i u Giulianijevom *Koncertu op. 70*. Na žalost, te Padovčeve skladbe danas su zagubljene.

U publikacijama o Musikvereinu spominje se i koncert koji je društvo zakazalo za 13. srpnja 1829. godine, ali ga nije uspjele održati 26. Naime, za tu priredbu nije bila zatražena dozvola od vlasti, pa ju je gradsko poglavarstvo zabranilo. Usprkos zabrani članovi Musikvereina održavali su pokuse, a u gradu su se čak pojavili i oglasi s najavom koncerta. Stoga je poglavarstvo pozvalo pred sud i opomenulo neke najupornije članove društva. No budući da su Padovec i kolega mu Valentin Ježek još i na sam dan koncerta ustrajali u naumu da se koncert održi, bili su poslani u zatvor do devet sati navečer. Incident otkriva da je Padovec itekako bio uključen u aktiv-

nosti Musikvereina te da se – u svojim ranim danima – isticao upornošću i buntovnim duhom.

U to vrijeme Zagreb je očito postao pretijesan za mladog temperamentnog gitarista koji je po svemu sudeći sjajno ovladao tehnikom svog instrumenta i koji je – u skladu s proširenom praksom u ono vrijeme – publici mogao ponuditi i vlastite skladbe. Već je 1827. godine Padovec iz Zagreba bio pošao na turneju tijekom koje je obišao Rijeku, Zadar i Trst. Do sada nisu pronađene kritike njegovih nastupa u tim gradovima. Međutim, prvi Padovčev biograf tvrdi da je svugdje bio dobro primljen i da ga je to ponukalo da se otputi u Beč 21.

Padovčev prepoznatljiv rukopis. Ovaj autograf potječe iz Kuhačeve zbirke koja je pohranjena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Bečke godine (1829–1837)

Padovčev boravak u Beču započeo je 1829. godine njegovim nastupom u Theater an der Wien u prisutnosti članova carskog dvora. U tome se slažu svi Padovčevi biografi. Međutim, samo Deželić precizno opisuje karakter tog nastupa, pišući da je Padovec *prvi put stupio na pozorište u videnskom kazalištu u prisustvu prejasnoga dvora, te je medju prizori velikim pleskom i uzhitom bio slušan* 21. Kuhač pak dodaje da je izvodio skladbe M. Giulianija, L. Legnanija i svoje 22.

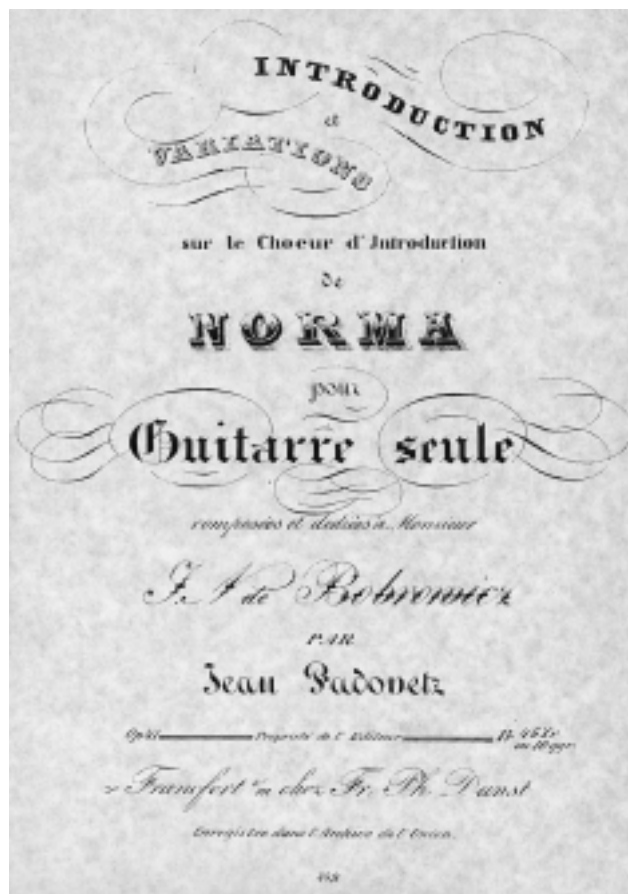
Dakle, Padovec je u bečkom kazalištu nastupio u pauzama između činova nekog kazališnog komada. To je bila raširena praksa u ono vrijeme; primjerice, na praizvedbi Rossinijevog *Seviljskog brijaka* u Rimu 1816. godine među činovima te opere izvedena je jednočinka C. Goldonija 44. Tadašnje su se kazališne predstave i inače razlikovale od današnjih. Kazalište je često bilo u središtu društvenog života: tamo se odlazilo ne samo na predstavu nego i radi druženja, gledatelji su čitavo vrijeme slobodno ulazili i izlazili, pa čak i razgovarali. Na pozornici se stalno nešto odigravalo, a izvođači su se morali potruditi da privuku pozornost publike. Kako izgleda, Padovec je taj problem riješio izborom atraktivnog programa (njegove objavljene skladbe pokazuju da je uglavnom izvodio varijacije na omiljene teme drugih autora), izvrsnom tehničkom spremom i visokom razinom muzikalnosti, a po svoj prilici bio dovoljno glasan svirač da zvukom gitare uspije popuniti veliki kazališni prostor. Padovčevi suvremenici posvjedočili su da je i u starosti imao izvanredno snažne, velike i gipke prste 27, a njegovo eksperimentiranje s deseterostrunom gitarom – o kojem će još biti riječi – svjedoči da je razmišljao o zvučnosti svog instrumenta.

Unatoč nekolicini pokušaja, do sada nije pronađen niti program niti novinski prikaz prvog Padovčevog nastupa u Beču 27, 30. Međutim, nedavno je V. Katalinić pronašla kritiku jednog drugog Padovčevog nastupa u Theater an der Wien, objavljenu u listu *Allgemeine Theaterzeitung und Originalblatt für Kunst, Literatur, Mode und geselliges Leben* od 12. studenoga 1831.⁵ U toj se kritici kaže da je Padovec nastupio u pauzi izvedbe kazališnog komada *Herr Joseph und Frau Baberl*, da je svirao jednu vlastitu i jednu Giulianijevu skladbu i da je svojom značajnom umjetničkom spremom izazvao opće odobravanje. Padovčev nastup 1829. godine vjerojatno je sličio ovom iz 1831. godine, a činjenica da je ponovno imao priliku svirati na istom mjestu svjedoči o njegovom uspjehu kod publike.

Ohrabren tim uspjehom, a našavši i učenike koji su ga dobro plaćali 22, Padovec se smjestio u Beču. Tu je i dalje nastupao, pa je u listu *Allgemeine Theaterzeitung und Originalblatt für Kunst, Literatur, Mode und geselliges Leben* od 30. travnja 1832. zabilježeno da je s uspjehom izveo Giulianijev *Rondo* na dobrotvornom koncertu organiziranom u korist Zavoda za slijepce.⁶ Iz Beča je povremeno odlazio u druge gradove radi nastupa. Tako je 4. travnja 1830. godine u Zagrebu priredio koncert u okviru kojega je izveo tri točke i izazvao – prema novinskom izvjestitelju – burno odobravanje publike 45. Činjenica da je sam priredio koncert u Zagrebu, a da nije – kao do tada – tek sudjelovao u priredbi zagrebačkog Musikvereina, svjedoči o samopouzdanju koje bi moglo biti posljedica uspješnog debija u Beču. Međutim, nije prekinuo ni vezu

s Musikvereinom: 22. studenoga iste godine nastupio je na društvenom koncertu 26. Ipak izgleda da je s vremenom sve manje svirao u Hrvatskoj, a sve više u drugim dijelovima austrijske monarhije i dalje po svijetu. Padovčevi biografi govore o redovitim ljetnim nastupima u Budimpešti, Brnu, Pragu i Grazu i njihovoj okolini. Navodi se, nadalje, velika turneja po njemačkim državama 1836. godine, a Kuhač piše da je tom prilikom stigao čak i do Londona 22. Naposljetku, svi biografi spominju i turneju po Poljskoj 1837. godine.

Do sada nisu pronađene kritike tih Padovčevih europskih turneja pa ne raspoložemo neposrednom potvrdom njihove uspješnosti. Međutim, postoji jedan drugi, posredni pokazatelj. Naime, Padovec je u Beču i na turnejama izvodio svoje skladbe, koje su privlačile pozornost publike, ali i izdavača. Posljedično, mnoga su njegova djela tiskali svjetski nakladnici, što pokazuje *Handbuch der musikalischen Literatur* koji je u Padovčevu vrijeme izlazio u Leipzigu 20, 30 kao i kasniji popisi Padovčevih skladbi 22, 28, 29. Riječ je o izda-

Naslovna stranica djela koje je Ivan Padovec posvetio poljskom gitaristu J. N. Bobrowiczu. Zanimljivo je spomenuti da postoji i Bobrowiczova skladba posvećena našem umjetniku.

⁵ V. Katalinić: Ivan Padovec i njegova djelatnost u Beču, referat pripremljen za Međunarodni muzikološki skup u okviru proslave 200. obljetnice rođenja Ivana Padovca (1800–1873), Zagreb/Varaždin, 28. – 30. rujna 2000.

⁶ Ibidem.

vačkim kućama iz Beča (Diabelli⁷, Cappi, Haslinger, Pennauer, Meccheti, a možda i Werner & Comp.), Praga (Berra), Frankfurta (Dunst) i Londona (ime izdavača nije poznato). Osim toga, Padovec je objavljivao i u Parizu (Richault) 1, 3. Dakako, to ne znači da je on osobno bio u svim spomenutim gradovima, ali nesumnjivo dokazuje da je uživao izuzetan ugled među europskim izdavačima. Objavljene skladbe uključuju djela za gitaru solo, za dvije gitare (od kojih je prva najčešće terc-gitara), za glasovir, zatim komorna djela te solo pjesme uz pratnju gitare ili glasovira. Spomenimo uzgred da u popisima Padovčevih djela postoje praznine (op. 27–39, 42, 44–45, 47–48, 54–56, 63–68) koje bi mogle značiti da je Padovec objavljivao i kod drugih izdavača. S druge strane, ti popisi sadrže neke skladbe sačuvane u rukopisu koje mu se pogrešno pripisuju (primjerice, *Tri nokturna* zapravo su opus 4 J. K. Mertza, a *Velika poloneza III* potječe iz Giulianijevog opusa 148). Očito je da popis Padovčevih skladbi treba pažljivo revidirati i dopuniti čime bi se mogli otkriti novi podaci o dometima njegove europske karijere.

Objavljene Padovčeve skladbe u pravilu nose i posvetu. Kako izgleda, veći se dio tih posveta odnosi na pokrovitelje i učenike. Međutim, opus 41 posvećen je poljskom gitaristu Janu N. Bobrowiczu (1805–1881), Giulianijevom učeniku koji je neko vrijeme živio u Beču i Leipzigu 46. Padovec ga je mogao sresti za svog boravka u Beču ili na nekoj turneji i vjerojatno su se zblížili. Naklonost je bila uzajamna: Bobrowicz je Padovcu posvetio svoju *Prvu veliku polonezu* op. 24.

Premda je život putujućeg umjetnika Padovca odvodio daleko od Hrvatske, on nije izgubio vezu s domovinom, pa ni s ilirskim pokretom koji je u to vrijeme bio uzео maha. Za to postoje čvrsti dokazi. Jedan od njih su *Narodne horvatzke poputnice* op. 12, jedino Padovčevo djelo za glasovir, koje je s hrvatskim naslovom i uz posvetu Ljudevitu Gaju početkom tridesetih godina devetnaestog stoljeća objavio bečki nakladnik Diabelli. Dokaz su i tri pjesme (*Na cernooku*, *Moje jutro* i *Moje drago*) što ih je na stihove hrvatskog pjesnika Ljudevita Vukotinovića Padovec uglazbio 1836. godine u Beču i koje su kao opus 43 tiskane kod istog nakladnika 22. Te su se pjesme rado i često izvodile u ilirsko doba.

Godine 1837. Padovec se vratio u domovinu, u rodni Varaždin. U to mu je vrijeme vid bio toliko oslabio da se pobojao da će oslijepiti. Bečki su mu liječnici preporučili da izbjegava čitanje i pisanje i da pođe na ladanje ne bi li se odmorio. Početkom rujna 1837. bio je već u Varaždinu, što je vidljivo iz pisma koje je tada poslao Vukotinoviću u vezi s objavljivanjem spomenute tri pjesme 25.

Ponovno u domovini (1837–1848)

Nakon povratka u domovinu Padovec se oporavio i vratio svim svojim aktivnostima kao gitarist, skladatelj i pedagog, pa im je čak i pridodao jednu novu: konstrukciju gitara.

Njegova koncertna djelatnost tijekom sljedećih desetak godina izvršno je dokumentirana u hrvatskom tisku. Izgleda da je prvi put nastupio već 4. siječnja 1838. godine u Varaždinu, o čemu javlja varaždinski dopisnik *Ilirskih narodnih novina* 47:

Više ondèšnjih domorodacah željaše našem znatnomu i u mnogih nèmačkih novinah èstno napomènutomu kompoziteru i umètniku (Künstler) na kitari, Ivanu Padovcu, varašdinskomu sinu, priliku dati, da svoju umètnost takoder u narodnih proizvodih obèinstvu dokaže. Radi toga je dana 4. t. m. kao na dan odlazka nj. preuzvišenosti g. episkopa zagrebskoga, Gjüre Hau lika – koi od strane stališah i gradjanah najvećjom radostju primit biaše, i koi je za kratko vrème svoga ovdèšnjega zaderžavanja lèpe i vèkovite spomenike ostavio – èlan ovdèšnjega teatralnoga društva g. Dragutin Osinski, dvè po g. Ivanu Padovcu u mužiku stavljene pèsme od pèsnika ilirskoga Ljudevita Vukotino vića pod naslovom »Tri pèsmice u jednoj« i »Moje jutro«, na neopisivu pohvalu mnogobrojnih slušateljah opetovano izpèvao.

Premda se to u tekstu nigdje izrijekom ne kaže, sva je prilika da je Padovec sam pratio na gitari izvedbu svojih pjesama. Inače, tekstopisac odaje priznanje Padovčevoj afirmaciji u Europi, ali još u većoj mjeri njegovoj potpori ilirskom pokretu.

Tijekom 1839. godine Padovec je dva puta nastupio u Zagrebu 48:

Osobitu pozornost povuče na se takodjer naš domorodac gospodin Padovac, komponist i izvèrstni virtuoz na gitari, komu niti isti strogi Beč svoju važnu pohvalu uzkratio nije, – novi dokaz, da za muziku naš narod osobite darove ima! – Gosp. Padovac dao je u varoškom teatru dva koncerta, u kojih je poznateljem muzike pokazao, da se je, što se nježnosti i okretnosti u upotrèbljavanju toga težkoga instrumenta tiče, veće na tako visoki stupanj popeo, da ga težko itko u tom nadletèti može. Svi muzikalni komadi, koje je izvodio, imali su veliki uspèh, nu najviše su se njegove sobstvene variacije vèrhu narodne pèsme: Nek se hrusti itd. dopale. – Još se spomenuti mora, da je u onih koncertih gosp. Bielčicki, pèrvi baritonist na ovdašnjem tea-

⁷ Prema nalazu Lj. Perčić 30, Diabelli je objavio Padovčev opus 1 još prije njegovog prvog nastupa u Beču 1829. godine.

tru, dvě pěsme od gosp. Ljud. Vukotinovića (Moje jutro i Poziv), koje je gosp. Padovec karakteristički u muziku stavio, u našem jeziku odpěvó – i da su se obadve tako neizměrnó dopale, da ih je pod obćim klickovanjem po drugi put izvesti morao.

I ovaj kritičar najviše hvali one dijelove programa koji su poticali rodoljubni zanos slušatelja.

Na dan 2. prosinca 1840. godine Padovec je ponovno nastupio u Varaždinu 49 . U okviru koncerta što ga je organizirao tamošnji Musikverien izveo je vlastite *Varijacije* za gitaru.

Nakon višekratnog oglašavanja u *Ilirskim narodnim novinama* 50, 51 , dao je Padovec 11. travnja 1841. koncert u Zagrebu. Na tom je koncertu sam sudjelovao u tri točke, izvevši vlastite skladbe: *Koncert* za gitaru uz pratnju gudačkog kvarteta, *Fantaziju* za gitaru solo te *Uvod i varijacije* za gitaru i

gudački kvartet 52 . Hrvatski kritičar o tom je koncertu napisao 53 :

Obćina naša dade opet ovih danah lěp dokaz miloserdja i darežljivosti svoje, kao što već i više putih, gdje se je o tom radilo, da se nesrětnomu kojemu iskernjemu utěha pruži; – domorodni naš umětnik na gitari, gospodin Padovec, kojega po opakoj sudbini najdragocěnie blago, oći iznevěriti kane, uredio je bio, kao što i u novinah naših oglasismo, za nědelju muzikalni koncert, u naměri da s onim, što može biti preteće, u stolni grad lěka tražiti podje za strašnu svoju bolěticu. Ufao se je kao čověk, kao domorodac mnogobrojnomu prihodu, – i zaista ufanje ga prevarilo nije; u dosta prostranoj dvorani strělacah nebijaše dovoljna města mnogim gostom, koji dodjoše, da zemljaku svomu ta-

Padovčeva gitara izrađena u Beču, najvjerojatnije krajem 1841. godine, prema njegovom vlastitom nacrtu. To je najstariji takav instrument, a čini se da se do danas nije sačuvao niti jedan sličan njemu. Njegova posebnost je mehanizam kojim se ugodba dodanih dubokih žica u tijeku sviranja može povisiti za polustepen.

kodjer svoju, koliku toliku pomoć prinesu. Srètno nam pošao g. Padovec, mi mu od svega serca želimo, da u Beču čim skorije ono postigne, za čim sigurno dan i noć uzdiše! Kad nam se zdrav i veseo povrati, i opet nam ovakovu zabavu uredi, onda ćemo ga tek ukoriti, ako nam u koncert svoj i po koi domorodni cvětak neuplete, jer da občina naša takova šta želi, to je iz gromovitoga pleskanja uviditi mogao, koi se je pojavio bio, čim je narodnu melodiju samo i zaigrao, – nu za sada srètan mu put, srètan i radostan uspèh!

Vidimo, dakle, da je Padovec još uvijek izvodio svoje koncertne komade za gitaru i gudače – s kakvima se dvadesetih godina afirmirao u Zagrebu – ali i da su ga domaći kritičari uporno usmjeravali prema glazbi koja bi bila bliža narodnom duhu. Ako je suditi po ovom prikazu, Padovec je ponovno imao problema s očima i spremao se na pregled u Beč.

Izgleda da se uskoro oporavio, jer je 27. ožujka 1842. ponovno organizirao koncert u Zagrebu 54 :

Mnogo bolji uspèh imala je Padovčeva akademija. Dvorana je bila dubkom puna, a pleskanje za svakim komadom obće i živahno. Ali i najizvårstnii umètnici našeg grada natećahu se medju sobom, koj da više tako mnogobrojnu i uglednu skupštinu uzhititi. Izvan toga već je navada kod nas od nekada koncerte g. Padovca posjećati, jer njegova je vèština obće poznata, a i naš je zemljak, i k tomu očnom boljom već više godinah obtåršen. Mnogobrojni posèt čini dakle i umètoljublju i sàrcu naše občine čast. G. davalac akademije igrao je na svojoj po njemu novoizmišljenjoj deseterostrunoj gitari dva komada s rëdkom okretnostju i pravim savåršenstvom. –Obćim pleskanjem bi pohvaljen.

Dakle, tu se po prvi put spominje Padovčeva deseterostruna gitara, o kojoj će biti riječi dalje u tekstu.

Sudeći po raspoloživim podacima, Padovec nakon ovog koncerta nekoliko godina nije nastupao. Teško je danas reći da li je bio zaokupljen nekim drugim poslovima ili je imao problema sa zdravljem. Prije kraja travnja 1845. godine nalazimo ga ponovno na podiju: zajedno s varaždinskim čelistom Ivanom Nepomukom Köckom (1820–?) organizirao je dva koncerta u Zagrebu 55 . Na prvom od njih izveo je dvije svoje skladbe, a otpjevana je i jedna njegova pjesma na hrvatskom jeziku. Na drugom koncertu odsvirao je vlastite *Varijacije* za gitaru. Kritičar hvali bravuroznost koju je oba puta iskazao.

I naredne, 1846. godine priredio je Padovec nekoliko koncerata. Tako je 11. listopada nastupio u Krapini 56 :

11. Listopada t. g. priugotovio je naš obćepoznati domorodni umètnik na kitari, Ivan Padovec, stanovnikom zagorskim izvanredno veselje svojim koncertom, kojega u dvorani kod Danice dade. U 7 satih u večer sakupiše se ovdë domorodci i domorodkinje, većinom iz našega miloga donjnega Zagorja; gornje bo je kod takvih sastanakah slabo reprezentirano. Za uvod bi od ovdajšnje kapele Potpourri iz narodnih napèvah podobro izveden, kano i ulomak iz uverture, »Wilhelm Tell.«

Za tim je slëdilo: veliki koncert za kitaru sastavljen od koncertiste i po njem vèšto i lëpo izveden. – »Požuda«, napèv sastavljen od koncertiste; pëvan od jednog dobroljca na obće zadovoljstvo. – Sjajne promëne iz opere »Norma«, koje udivljenje kod slušaocah probudiše time većma, jer se je mnogim nemoguće činilo, da bi se mogla na ovom inače nezahvalnom instrumentu tolika vèština i hitrost izkazati. Napèv nëmački iz opere »Car i dërvodëlac.« Kada slušaoci nëmačke glasove začuše, pitali su, a zašto nëmački u našoj staroj skroz i skroz horvatskoj Krapini? Nisu l' pravo imali? – Fantazie o obće obljubljenom napèvu »Nosim zdravu mišicu«, koi komad domorodne slušaocce do uzhitjenja ganu.

Uz već poznate elemente, ovaj prikaz sadrži i jedan novi – udivljenje Padovčevom vještinom na jednom tako nezahvalnom instrumentu. Slična razmišljanja često su pratila nastupe F. Sora 57 kao i mnogih drugih gitarista tijekom prve polovice devetnaestog stoljeća. Nakon Krapine, Padovca nalazimo u Zagrebu gdje je održao koncert 30. studenoga iste godine 58 :

Gospodin Padovac, rodjeni Hårvat, koi je svojom neobičnom vèštinom na gitari lëp glas i izvan naše domovine steko, razveseli nas 30. Studenoga u 4 sata poslë pódne u dvorani ovdajšnjega gradjanskoga strëlišta veoma zanimivim koncertom. Budući da nije kod nas obićaj u toj uri davati takove zabave, i budući da je odviš neugodno močvarno vrëme bilo, zato je bilo nëšta manje svëta k ovoj zabavi došlo, nego što obićno kod nas biva, kad domorodni koi umètnik svoju vèštinu kaže: nu ipak u pårkos svemu tome nije bila dvorana prazna, što opet svëdoči, da je hvala Bogu jošte srëd židovah našega grada dosta prijateljeh narodne umètnosti. Ovom prigodom izvedeni muzikalni komadi bili su slëdeći: Promëne za gitaru vårhu narodne naše pëšme »Zdravu nosim mišicu« i jednoga napèva iz opere »Norma« od Belina, izvedene rëdkom umètnostju po g. Padovcu, koje su bile velikim pleskanjem i obćim odobrenjem primljene.

Čini se da je na tom koncertu Padovec većim dijelom ponovio program prethodnog nastupa. Naposljetku, krajem 1846. godine svirao je Padovec i u Sisku, a izvjestitelj kratko kaže da si je sladku uspomenu kod nas priprazio 59 .

Istovremeno s koncertiranjem, Padovec se nastavio baviti i skladanjem. Izgleda da je zadržao vezu s nekim svojim stranim izdavačima i da je u to vrijeme i dalje pisao instrumentalne i vokalne skladbe koje su bile prihvatljive za međunarodno tržište. Međutim, nastupi u Hrvatskoj ponukali su ga da se više približi i domaćoj publici. Kako se razabire iz navedenih novinskih prikaza, za teme variranja na gitari počeo je uzimati omiljene ilirske popijevke (*Nek se hrusti šaka mala, Nosim zdravu mišicu*). Uz to, nastavio je uglazbljivati stihove domaćih pjesnika, pa je već 1841. godine u novinama bilo objavljeno da je J. Placer iz Varaždina objavio pjesmu *Poziv*

koja je na Vukotinovićeve stihove u *mužiku stavljena po Ivanu Padovcu* 60 .

Kad je riječ o Padovčevoj pedagoškoj djelatnosti nakon povratka iz Beča, treba spomenuti da njegov prvi biograf piše kako mu *bijaše ... uz slab vid dosta mučno i tegotno podučavati u glasbi* 21 , dok svi ostali navode da je poučavao gitaru. Dokaz da je ostao aktivan i na tom području je njegova *Škola* za gitaru koju je u to vrijeme napisao i objavio pod naslovom *Theoretisch-practische Guitar-Schule vom ersten Elementar-Unterrichte an bis zur vollkommenen Ausbildung*

Naslovna stranica Padovčeve *Škole* za gitaru. Djelo je tiskano nakon što je, prema predaji, osvojilo prvu nagradu kao najbolji gitarski udžbenik.

nebst der Anweisung zum Spiele einer zehnsaitigen Guitare. Deželić navodi da je *Škola* bila proglašena najboljom na natječaju u Leipzigu 21 , a Kuhač dopunjava taj podatak informacijom da je natječaj raspisao neki bogati Rus koji je ponudio nagradu od 40 dukata i da je tu nagradu Padovec osvojio u konkurenciji s još dvadesetak drugih autora 22 . Budući da je – prema Kuhaču – spomenuti Rus bio isti onaj koji je 1856. godine raspisao natječaj za najbolju gitarsku skladbu, te da – kako ćemo vidjeti – nema sumnje da je taj drugi natječaj organizirao Nikolaj Petrovič Makarov (1810–1890), ruski veleposjednik i gitarist amater, iznio sam svojedobno pretpostavku da je i natječaj za gitarsku školu objavio Makarov 61 .

Međutim, treba reći da u dostupnom prijevodu njegovih sjećanja, u kojem opširno govori o gitaristima svojeg doba i o natječaju iz 1856. godine, nema niti riječi o kakvom ranijem natječaju za gitarsku školu 62 .

Podaci o objavljivanju Padovčeve *Škole* također su kontroverzni. Iz primjerka sačuvanog u knjižnici Hrvatskoga glazbenog zavoda jasno se razabire da su nakladnici bili Werner & Comp., ali mjesto i godina izdanja nisu naznačeni. Deželić je prvi iznio podatak da je *Škola* objavljena 1842. godine 21 , a Kuhač da je tiskana u Beču 22 . S druge strane, A. Stempnik u svojoj je disertaciji navela da je Padovčeva *Škola* izašla 1845. godine i to u Leipzigu 12 . Taj podatak ne bi trebalo olako odbaciti. Sjetimo se da po svemu sudeći Padovec nije koncertirao između 1842. i 1845. godine, možda stoga što je bio zauzet radom na udžbeniku i njegovom pripremom za tisak. Prema prvim Padovčevim biografima, natječaj za gitarsku školu održan je u Leipzigu, a jedno je novije istraživanje pokazalo da su u devetnaestom stoljeću izdavači i trgovci muzikalijama po imenu Werner djelovali u Leipzigu, Münchenu i Weimaru, ali ne i u Beču 30 .

Inače, Padovčeva *Škola* na 31 stranici obuhvaća tri dijela. U prvom se iznose osnove glazbene teorije, drugi sadrži upute za sviranje standardne gitare sa šest žica, a u trećem se izlaže način sviranja na Padovčevoj deseterostrunoj gitari. Tehnika sviranja koju Padovec opisuje u svojoj *Školi* karakteristična je za ono vrijeme. Primjerice, on preporučuje izmjenično trzanje palcem i kažiprstom na basovskim žicama, a kažiprstom i srednjim prstom na melodijskim žicama. Pri izmjeni položaja sugerira upotrebu slobodnih žica, a palac lijeve ruke rabi za utiskivanje žica. Na nizu ljestvica utvrđuje linearni položaj prstiju desne ruke, pomoću kadenca i rastavljenih akorda uvježbava njihov akordički položaj, a zatim daje vježbe za promjenu položaja kao i za izmjenično trzanje. Posebne vježbe u trećem dijelu predviđene su za privikavanje na upotrebu dodatnih žica deseterostrune gitare. Ponuđene skladbe, premda u početku jednostavne, pokazuju da je Padovec od svojih učenika očekivao da se razviju u prave virtuozne, osobito ako su se odlučili za deseterostruni instrument.

Kako smo već vidjeli, Padovec se u to doba okušao i kao konstruktor gitara. Njegovu modifikaciju standardnog instrumenta činile su četiri dodatne basovske žice (D-C-H₁-A₁) na posebnom vratu. U devetnaestom stoljeću mnogo se eksperimentiralo s dodavanjem žica gitari. Već je F. Carulli dvadesetih godina objavio *Školu* za svoju inačicu deseterostrune gitare. I mnogi su kasniji gitaristi koristili instrumente s dodanim žicama, primjerice L. Legnani, N. Coste, J. K. Mertz i G. Regondi, premda je bilo i onih koji su se protivili toj praksi, kao na primjer M. A. Zani de Ferranti 63 . Posebnost Padovčeve gitare bio je mehanizam pomoću kojega se ugodba dodatnih basovskih žica mogla u toku svirke povisiti za polustepen. Izgleda da je on prvi koristio takav mehanizam. Dodavanjem žica Padovec i njegovi suvremenici pokušavali su povećati zvučnost instrumenta i učiniti ga pogodnijim za izvedbu romantične glazbe, bogate kromatikom i novim harmonijama.

Prema tvrdnji u Padovčevoj *Školi* i prema mnogim njegovim biografima, on je deseterostrunu gitaru po vlastitom nacrtu dao izraditi bečkom graditelju glazbala Stauferu. Radi se vjerojatno o Johannu Georgu (1778–1853), starijem od dvojice graditelja istog prezimena 64. Kao što se vidi iz kritika Padovčevih koncerata, u Beču je vjerojatno bio 1841. godine pa je tada mogao naručiti instrument na kojem je svirao u Zagrebu 1842. godine. Deseterostrunu je gitaru poslije od Padovca otkupio bivši učenik Leopold Vojska, dugogodišnji župnik u Bednji 65. Nakon Vojskine smrti njegovi su nasljednici uz Kuhačevo posredovanje gitaru poklonili Hrvatskomu glazbenom zavodu 66. A Hrvatski glazbeni zavod predao je Padovčevu gitaru 1933. godine u pohranu zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt 67. To nas dovodi do još jedne kontroverzije: naime, na instrumentu koji se danas nalazi u Muzeju za umjetnost i obrt kao graditelj je naznačen Friedrich Schenck, Stauferov učenik 68, a ne sam Staufer. To bi moglo značiti da je Padovec imao više od jedne deseterostrune gitare ili da je Staufer Padovčevu narudžbu prosljedio svom učeniku, kao što je to učinio i s jednom narudžbom već spomenutoga Makarova 62, s time da Padovec nije uočio promjenu ili je nije smatrao važnom.

Godine 1847. Padovcu je umro otac 27, a godinu dana nakon toga sasvim je oslijepio. Time je započelo novo, posljednje razdoblje njegova života.

Sljepoća i starost u Varaždinu (1848–1873)

Posljednja desetljeća svojeg života slijepi je umjetnik kao samac proživio u Varaždinu. M. Grlović opisuje njegovu kuću 23:

Padovec je tada stanovao u tijesnoj ulici blizu uršulinske crkve, u starodrevnoj kući – ne varam li se Rothensteinovoj – u kojoj je prizemno bila kovačnica. Kuća stoji po svoj prilici još i danas, a ja ju i sad vidim s onim visokim krovom, dugim drvenim hodnikom i valjanim stubištem, po kojem se je uzlazilo u prvi kat, gdje je starac stanovao. Ogroman stari trs zaokružio je iz bašće čitav zapadni ugao kuće i obvio lozom nadkrovlje i prozore. Odbaciv školske knjige, potrčao sam iz nedalekog svog stana nekoliko put ... k Padovcu, o kom sam tada baš tako malo znao, kao danas n. pr. evropski diplomati o kineskom caru. Našao sam ga, vazda u velikom naslonjaču, jednom ili dva puta s kitarom u ruci, kao da prebira akorde.

U poznim je godinama Padovec živio skromno. Uzdržavao se poučavanjem i prodajom skladbi, malim potporama koje je primao iz zaklada svojeg rođaka i nekog Varaždinca, a pod kraj života Hrvatski sabor mu je dodijelio mirovinu. Kako je već spomenuto, u to mu je vrijeme posebno pomagala jedna od sestara s obitelji.

Unatoč sljepoći i skučenim financijskim prilikama, ostao je aktivan i vedar. Krajanski prenosi svjedočenje Padovčeve nećakinje 27:

Bio je markantna visoka rasta a po temperamentu društven i usprkos nemiljoj slijepoći vedar i uvijek spreman na šalu. Poduprt na svoj vjerni štap, koji se sada čuva u našem muzeju, polazio je gotovo svaki dan, bez pratnje, iz svog stana u sadanjoj Padovčevoj ulici zapadnom stranom Franjevačke ulice u bivšu Forsterovu kavanu ili u gostionu u staroj kazališnoj zgradi, gdje je znao dugo prosjediti sred prijateljskog društva. Od Varaždinskih obitelji najvolio je muzičarskoj obitelji Udel. Stari Ivan Udel redigirao mu je rukopise, a sin njegov Karl, profesor violončela na bečkom konzervatoriju, morao mu je, kadgod je boravio u Varaždinu, po čitave ure igrati na svom instrumentu.

A Grlović kaže 23:

Bio je neizmjereno dobar i prijatan starac. U svom jednostavnom, trošnom smedjem odijelu starog kroja, s onim upalim žutim licem, ugaslim očima, sijedom kosom i podbratkom iz četrdesetih godina, pričinjao mi se je kao duh, kao sjena iz davnih, davnih vremena.

I dalje:

Teška sudbina, koja je snašla Ivana Padovca kao čovjeka i kao umjetnika, ipak mu nije otela duševne vedrine i on je do svog konca poput filozofa snosio slavu svoje prošlosti i teške uspomene, što mu ih je ta slava naprtila za daljnji život, kad mu je zavidna sudbina uskratila najveće blago očinjega vida. Hrabro se je borio i podao mladjemu naraštaju lijep primjer, kako se i u nevolji vrše dužnosti, a da ne klonemo. U radnji je našao utjehe do smrti.

Kako to često biva kod ljudi s nekim osjetilnim nedostatkom, imao je izvrsno razvijene ostale osjete 27. Njegova je nećakinja ispričala Krajanskom kako je s prijateljicom za Padovčeve odsutnosti jednom kušala malo likera iz jedne od njegovih mnogobrojnih bočica. Kad se vratio, nećakinja je na svoj užas opazila da on redom tresu bočice pa je po zvuku ustanovio krađu. A izgleda da je Padovec mogao i kartati, pri čemu je karte prepoznavao opipom.

Uz ostale nevolje Padovca je u to vrijeme silno pogodilo i opadanje popularnosti instrumenta kojem je posvetio najbolje godine svojeg života. Nakon procvata u prvoj polovici devetnaestog stoljeća gitara je sredinom stoljeća potisnuta u drugi plan. Tehnički zahtjevi koje je pred instrumentaliste postavljala glazba romantičnog razdoblja, afirmacija nove vrste koncerata obilježenih dominacijom pojedinih solista i povećavanje koncertnih dvorana pogodovali su omiljenosti drugih instrumenata, napose glasovira, na štetu gitare. U to je vrijeme glasovir postao pristupačan širokom građanskom krugu, pa se gitara sve manje upotrebljavala čak i pri kućnom muziciranju. Dakako, to je i vrijeme kad su se stvarali zameci nove popularnosti gitare: graditelj A. de Torres Jurado (1817–

1892) već je uvelike radio na usavršavanju instrumenta, a u drugoj polovici devetnaestog stoljeća rođene su mnoge buduće zvijezde gitarističkog neba: F. Tárrega (1852), M. Llobet (1878), A. Barrios (1885) i A. Segovia (1893) 69. Međutim, Padovec nije mogao znati da predstoji još jedan obrat u sudbini gitare. Godine 1863. žalio se Kuhaču 22 :

Vi ćete možda doživjeti da će danas sutra i glasovir stići isti udes. A kako bi štetno bilo po umjetnost, da glasovir izčezne, tako je štetno, što se sada kitara posve zanemaruje. Ljudi se danas kitari gotovo rugaju. No rekao tko što hoće proti nesavršenosti i manjkavosti kitare, ipak je to vrlo liep i ugodan instrumenat, a za domaću je glazbu upravo najprikladniji. Jer prvo: ne stoji mnogo; drugo ne trebaš godine i godine učiti, dok možeš sebi i slušaocima zadovoljiti, kako to biva s glasovinom ili s violinom, a treće: možeš uza sav nedostatak kitare ipak u jedan put izvoditi i melodiju i pratnju. Sada malo tko hoće da uči kitarati, a zato i nakladnici ne će da štampaju komade za to glazbalo. S toga sada ne komponujem drugo van popievke.

Svoju je vještinu na gitari Padovec sačuvao do kraja života. Grlović kaže 23 :

Tečajem godina čuo sam tihih ljetnih večeri često puta koncerte u Padovčevu »salonu«, kako je on porugljivo nazivao svoju prostranu, ali mnoštvom stvari prenatranu sobu. Da mu prikrate vrijeme i da ga obraduju, dolazili bi katkad njegovi djaci k njemu, te bi s njime kitarali i pjevali ... Padovec je umio tako izvežbati svoje djake, da se je zbor trojice četvorice slušao poput potpunog orkestra. On sam na svom je glazbalu i u starosti izvodio takovim finim nuanciranjem i tolikom tehnikom najteže komade, da se je činilo, da ih izvodi čitav orkestar. Tako nisam više nikada čuo udarati u kitaru, pa kako je ona danas potpuno iščeznula s vidika, sigurno ne ću više ni čuti.

Kuhač pak pripovijeda o tome kako je s Padovcem svirao duete za dvije gitare kad ga je po drugi put posjetio u Varaždinu 1869. godine 22. Bio je zadivljen njegovom memorijom – Padovec je, naime, svirao napamet – kao i sviračkom vještinom. Naposljetku, Kuhač prenosi program posljednjeg koncerta što ga je Padovec priredio 2. travnja 1873. godine, sedam mjeseci prije smrti 22. Na programu je bilo nekoliko Padovčevih vokalnih skladbi, u čijoj pratnji je i sam sudjelovao, a pod drugom je točkom izveo vlastitu *Veliku fantaziju* za deseterostrunu gitaru.

Slijepom su Padovcu pri skladanju pomagali kolege i učenici. Kad je pisao vokalnu glazbu, odabrane bi mu stihove čitali tako dugo dok ih nije točno upamtio. Nakon toga bi Padovec stihove uglazbio pa bi suradniku izdiktirao melodiju i pratnju. Potom bi – radi provjere – zamolio nekog od kolega glazbenika da mu skladbu izvede te da ispravi pogreške i prepíše djelo. Pri tom poslu najčešće mu je pomagao varaždinski orguljaš i kapelnik Ivan Antun Udl (1815–1869). Pored solo pjesama na hrvatske i njemačke tekstove povremeno je pisao

i višeglasne skladbe. Svoja je djela objavljivao u Varaždinu (Zuber) i Zagrebu (Hartman, Galac), o čemu je povremeno izvještavano u tisku 70–72. Vokalne skladbe na tekstove domaćih pjesnika nisu se izvodile samo u Hrvatskoj, nego i u Sloveniji 73. Međutim, dok je u početku već sam hrvatski tekst osiguravao njihov uspjeh, s vremenom je publika postala izbirljivija. Tako Deželić piše:

Pjesmu »Kad« od Preradovića pjevaše od skoro u njezom sukromnom društvu gđna Norvegova i kako mi kaza g. Dr. Demeter, pjesma je vrlo liepo stavljena samo da zaudara po nešto njemačkom umjetnošću ili svakako da nije čista slovjenska, jer žvući toliko godina među Niemci, i učen od učiteljah Niemacah, upio je dakako duha njemačkog, koga se nije lahak posao otresti.

Prema Kuhaču, Padovec nije prihvaćao ideje nacionalnog glazbenog smjera smatrajući glazbu internacionalnom i držeći da između hrvatske i njemačke umjetničke glazbe nema i ne može biti razlike 22. Bio je uvjeren da će se popievka s njemačkim tekstom jednako dojmiti Nijemca kao ista ta popievka s hrvatskim tekstom Hrvata. Međutim, vrlo je skromno prosuđivao vlastite skladateljske dosege, pa je Grloviću, na njegovu molbu da mu za izvedbu na koncertu stavi na raspolaganje neku od svojih skladbi, rekao 23 :

Ja ne znam, jeli sem kaj vrednoga napisal; ako ima koja nota, koja bi i denes mogla komu goditi, ja ju od srca dajem i radujem se tomu.

Prema Grlovićevim riječima, djelo je *polučilo silan uspjeh*. Za gitaru gotovo da više i nije pisao. Samo se 1856. godine odazvao na natječaj za najbolju gitarsku skladbu. Prema Kuhaču, organizator natječaja bio je Rus, o skladbama se sudilo u Beču, a nagradu je dobio neki gitarist iz Budimpešte 22. Nema sumnje da se radi o natječaju što ga je upriličio N. P. Makarov i o njemu detaljno pisao u svojim sjećanjima 62. Natječaj je bio objavljen 1856. godine u ruskim, njemačkim i francuskim novinama. Prema propozicijama, podnesene skladbe težinom su morale biti dostupne barem najboljim gitaristima. Prispjela djela, njih šezdeset i četiri, ocjenjivana su u Bruxellesu (a ne u Beču) 10. prosinca iste godine. Prvu je nagradu posthumno osvojio J. K. Mertz, drugu N. Coste. Padovec je, razočaran rezultatom, izjavio 22 :

Onaj, komu su nagradu dopitali, možda je napisao teži komad nego ja; ali ako se za koje glazbalo pitati smije, da li je ono moguće izvesti, što je napisano, i da li mogu više ljudi to izvesti, to je za cielo za kitaru. Ja ću, a tako će i neki moji bivši učenici umjeti ono kitarati, što sam ja komponovao, ali da li i onaj umije ono kitarati, što je napisao, na to nije – kako se vidi – poro-ta mislila.

Padovec je tu bio nepravedan. Mertz je sasvim sigurno napisao skladbu koju je bio kadar odsvirati, a Coste je svoju doista i svirao u Bruxellesu 62. Inače, na vezu Padovca i Makarova već je ranije upozoreno u našoj literaturi, premda nije specificirano o čemu se radilo 74. U svojim memoarima Makarov

dva puta spominje Padovca – doduše ne u kontekstu natječaja iz 1856. godine – i pri tome se prilično kritički izražava o njegovim skladbama, isto kao i o djelima J. N. Bobrowicza, M. Carcassija i nekih drugih manje poznatih gitarista 62.

Padovec je u poznim godinama poučavao razne instrumente (gitaru, violinu, glasovir), pjevanje i glazbenu teoriju. O njegovim pedagoškim dosegima svjedoči prikaz koncerta koji je u Varaždinu organizirao sa svojim učenicima i učenicama 11. lipnja 1867. godine 75 :

Riedkost je za nas Varaždince zabava upravo u narodnom duhu, stoga smo baš zahvalni našem vriednomu starini g. Ivanu Padovcu, koj nam je sinoć ovakovu zabavu priredio. Poznato je već čitateljem »Prijetelja« da slipe taj glasbenik sklada i izdaje pjesme za mladež pod naslovom »Vilini glasi«, pa je, hoteći barem varaždinsko občinstvo upoznati sa svojim umotvori, sinoć dao u prostorijah našega pjevačkoga društva glazbenu i pjevačku zabavu, gdje pjevahu učenici i učenice mu iz »Vilinih glasa« sliedeće pjesme: 1. »Veselje mladosti« od P. Preradovića, troglasna pjesma. 2. »Pobratimstvo« iz Kriesnicah, za jedan glas uz pratnju glasovira. 3. »Junakovanje« iz Kriesnicah, troglasno. 4. »Hajd na gore« od J. K. S. troglasna pjesma. Zatim 5. »Lahku noć!« od P. Preradovića, za jedan glas uz glasovir. Napokon gudio je mladi J. Matušin »Solo za gusle« od I. Padovca. Sve su ove pjesme prekrasno skladane, a po malih pjevačih i pjevačicah, njih 11 na broju, dobro odpjevane. Osobito se pako odlikuje »Veselje mladosti« sa svojega upravo veseloga, »Hajd na gore« sa svojega skroz narodnoga, i »Lahku noć!« sa svojega neizrecivo miloga, ljubkoga i nježnoga značaja. Premda občinstvo kao u dogovoru nehtjede male pjevače umorivati izazivanjem, to se ipak nije moglo uzdržati kod pjesme »Lahku noć!« da jih naizazove, te su tu pjesmu morali opetovati. – A i mali je Matušin svoj »Solo« priličnom vještinom odgudio. – Motreći našega skladatelja, nisam znao, čemu bih se više čudio, da li produktivnosti, ili pako revnosti 70 godišnjega starca, koj kraj svoje slipeposti umije izumljeti toliko i tako liepih napjevah, i djecu za tako kratko vrijeme uviežbati. Slava mu! Samo je bila šteta, što se varaždinsko občinstvo, kojemu su inače ovakove zabave veoma mile, tako slabo odazvalo. – Valja mi još spomenuti i to, da su neki prijatelji glasbe kod ove zabave sudjelovali, izpunjujući stanke medju pojedinimi pjesmami. Starcu pako skladatelju iskrena hvala na ovoj liepoj zabavi. Tom zgodom preporučamo svim, koji ljube narodno pjevanje imenito pučkim učiteljem, što toplije »Viline glase«. Riedka je travica skladatelj narodnih glasovah, te bi bilo veliko

Ivan Padovec svira na svojoj deseterostrunoj gitari. Takvo držanje instrumenta i postava desne ruke bili su česti u njegovo doba. Slika je preuzeta iz Kuhačeve knjige *Ilirski glazbenici*.

nehajstvo za svoje, kad ga nebi podupirali svimi silami, dok ga imamo.

Zanimljivo je da – suprotno većini autora koji su pisali o Padovcu – kritičar hvali *narodni značaj* jedne od njegovih pjesama. Također vidimo da je za jednog svojeg učenika napisao solističku skladbu za violinu (koja se uopće ne spominje u popisima Padovčevih djela). Iz kritike je očit trud koji je Padovec ulagao u pedagoški rad. Služi mu na čast da se nekoliko njegovih učenika afirmiralo u glazbenom životu Hrvatske: Franjo Kostanjevac (1839–1910), svećenik i ugledni crkveni glazbenik, Antun Stöhr (1847–1923), violinist, violončelist i klavirist, pedagog i skladatelj, kao i Vatroslav Kolander (1848–1912), orguljaš zagrebačke katedrale, profesor glasovira i skladatelj.

Ivan Padovec umro je u Varaždinu 4. studenoga 1873. godine te je sljedeći dan pokopan na tamošnjem groblju.⁸ O Pa-

⁸ Osmrtnica je reproducirana u biografiji koju je objavio Kuhač 22.

Padovčevo posljednje počivalište na varaždinskom groblju.

dovčevoj smrti tek je kratko izviješteno u varaždinskom tisku, uz napomenu da je do kraja života radio na skladbama za treći svezak zbirke *Vilini glasi* 76. Opširniji nekrolog objavio je F. Plohl-Herdvigo u časopisu *Vienac* 24.

Zaključak

Svojim je djelovanjem Padovec ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj kulturnoj povijesti, a prijanjanjem uz ilirski pokret i isticanjem hrvatstva ne samo u domovini već i u inozemstvu dao je doprinos nacionalnom osvješćivanju. Varaždinci su mu se prilikom stote obljetnice rođenja odužili postavivši spomen-ploču na kuću u kojoj je živio te obilježivši jednu ulicu i trg njegovim imenom 77, 78. Na Padovca se nije zaboravilo ni drugdje po Hrvatskoj. Njegove su se godišnjice često isticale u tisku: dvadesetpeti obljetnica smrti 79, stoti obljetnica rođenja 80, 81, pedeseta 82–84 i šezdeseta obljetnica smrti 85, 86, stočetrideseta obljetnica rođenja 87, sedamdeseta 88–90 i stoti obljetnica smrti 91. O Padovcu se pisalo i inače, u raznim časopisima 92–98, povijestima glazbe 99–102 i gitare 103 te u leksikografskim priručnicima

104–107. Kao kuriozitet i dokaz Padovčeve omiljenosti istaknimo da je njegova pjesma *Na cernooku* bila spomenuta u jednoj pripovijesti 108. Pojedine Padovčeve skladbe objavljivale su se u raznim zbirkama, a u tri navrata publiciran je i veći broj gitarskih djela.⁹ Tijekom dvadesetog stoljeća povremeno su se izvodile njegove vokalne skladbe, a prema kraju stoljeća, kad je došlo do renesanse hrvatske gitaristike, sve su češće izvedbe djela za gitaru. Neke od tih izvedbi snimljene su za radio i televiziju, a zabilježene su i na gramofonskim pločama te na dvije kompaktne ploče u cijelosti posvećene Padovcu.¹⁰

Ovom se biografskom sintezom nastavlja tradicija obilježavanja Padovčevih godišnjica. Uvažavanjem svih dostupnih relevantnih napisa o Padovcu uočene su neke njegove karakterne osobine i pojedini podaci o njegovoj djelatnosti koji do sada nisu bili opće poznati. Tako se pokazalo da je Padovec cijelog života bio izuzetno uporna osoba, te da je temperament i buntovnost mladih dana u starosti zamijenio vedrinom i društvenošću. Zamijećeno je i da se u početku afirmirao skladajući i u Zagrebu izvodeći koncertna djela za gitaru i gudače. Kad je pak otišao u inozemstvo reputaciju je stekao virtuoznim nastupima u kazalištu, svirajući u pauzama među činovima kazališnih komada. Uvijek je vodio računa o zvučnosti svog instrumenta, pa je nastupao na terc-gitari, na standardnoj šesterostrunoj gitari i na deseterostrunoj gitari vlastite konstrukcije. Ovaj prikaz, kao i sve druge Padovčeve biografije, ima i nekih manjkavosti. Tako se, primjerice, još uvijek ne zna što je sve Padovec objavio, a kritike njegovih nastupa u inozemstvu istom su počele izlaziti na vidjelo.

Unatoč nepotpunosti biografskih informacija, očito je da se Padovec – ponikavši iz malog naroda i prigrivši instrument koji je u građanstvu bio omiljen ali među glazbenicima često marginaliziran – dovinuo do europskog ugleda, i to kao jedini među hrvatskim glazbenicima svoje generacije. Prvi koji ga je slijedio bio je tenor Franjo Stöger-Stazić (1824–1911), koji je dvadesetak godina nakon Padovca s velikim uspjehom nastupao na europskim pozornicama 109. Zanimljivo je da se Padovec afirmirao u inozemstvu u vrijeme kad se to u Hrvatskoj nije osobito cijenilo, nego se smatralo važnijim da glazbenici pomažu buđenje nacionalne svijesti djelujući u domovini. Cijenu svojeg međunarodnog uspjeha Padovec je platio po povratku u Hrvatsku jer se – prema mišljenju proširenom među njegovim suvremenikima – skladanjem nije uspio dovoljno približiti narodnom duhu. Primjer Padovčevog inozemnog iskoraka slijede mnogi među današnjim hrvatskim gitaristima, ali čini se sa znatnijom podrškom iz domovine i većom satisfakcijom pri povratku nego što je iskusio njihov časni prethodnik.

⁹ V. Himelrajh (red.): *Ivan Padovec (1800.–1873.), Kompozicije za gitaru*, Vlastita naklada, Osijek, 1974, 30 str.; S. Prek, M. Orlić (red.): *Ivan Padovec, Album I*, Vlastita naklada, Ljubljana, 1974, 27 str.; A. Orlić (red.): *Glazba hrvatskih gitarista*, Music Play, Zagreb, 1997, 107 str.

¹⁰ *Ivan Padovec – Vijenac pjesama (CD)*, Novinsko poduzeće »Varaždinske vijesti«, Ogranak Matice hrvatske, Varaždin, 1997; »Soirée« *Belliniana (CD)*, Opera Mus, Padova, 1998.

Literatura

- 1 Bone P. J.: Padovetz, Johann, *The Guitar and Mandolin (First Edition)*, Schott, London, 1914, p. 226.
- 2 Zuth J.: Padovetz, Johann, *Handbuch der Laute und Gitarre*, Verlag der Zeitschrift für die Gitarre, A. Goll, Wien, 1926–1928, S. 213.
- 3 Prat D.: Padovetz, Juan, *Diccionario biografico, bibliografico, historico, critico de guitarras, guitarristas, guitarreros, danzas y cantos, terminologia*, Romero y Fernandez, Buenos Aires, 1934, p. 233.
- 4 Bone P. J.: Padovetz, Johann, *The Guitar and Mandolin (Second Edition)*, Schott, London, 1954, p. 262.
- 5 Powrozniak J.: Padovec Ivan, *Leksykon gitary*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków, 1979, p. 126.
- 6 Summerfield M. J.: Ivan Padovec, *The Classical Guitar, Its Evolution, Players and Personalities since 1800 (Fourth Edition)*, Ashley Mark Publishing Company, Newcastle-upon-Tyne, 1996, p. 173.
- 7 Brodsky F.: Concluding remarks, *Magyar zene gitarra*, Editio Musica, Budapest, 1969, p. 53.
- 8 Ophee M.: Introduction, *Johann Padovetz, Concert Variations on the Carnival of Venice, Op. 62*, Editions Orphée, Boston, 1984, without pagination.
- 9 Jeffery B.: Introduction, *Ivan Padovec, Grande Polonaise, Op. 18*, Tecla, Soar Chapel, 1994, without pagination.
- 10 Amisich A. B.: Ivan Padovec 1800 – 1873, *Il Fronimo*, 1989, Vol. 17, No. 68, p. 19.
- 11 Pieters P.: La chitarra terzina nella prima metà del secolo XIX, *Il Fronimo*, 1990, Vol. 18, No. 73, p. 38.
- 12 Ophee M.: La tesi di Astrid Stempnik su Johann Kaspar Mertz, *Il Fronimo*, 1992, Vol. 20, No. 78, p. 18.
- 13 Djuga E.: Die Gitarre in Kroatien, *Zupfmusik*, 1993, Vol. 46, Nr. 2, S. 44.
- 14 Dojčinović U.: Ivan Padovec (1800–1873), *Classical Guitar*, 1995, Vol. 13, No. 8, p. 22.
- 15 Čerimagić H.: *Gitara i gitaristi*, Oslobođenje, Sarajevo, 1981, str. 103.
- 16 Dojčinović U.: *Magični svet gitare*, Nota, Knjaževac, 1985, str. 106.
- 17 Dell'Ara M.: *Manuale di storia della chitarra – Volume 1° – La chitarra antica, classica e romantica*, Bèrben, Ancona, 1988, p. 143.
- 18 Dojčinović U.: *Tragovima jugoslovenske gitare*, Sorabia Disc, Niš, 1992, str. 54.
- 19 Radole G.: *Liuto, chitarra e vihuela (Nuova edizione)*, Edizioni Suvini Zerboni, Milano, 1997, p. 146.
- 20 Schmitz P.: *Gitarrenmusik für Dilettanten*, P. Lang, Frankfurt am Main, 1998, S. 38.
- 21 Mirković S. Deželić Đ.: Ivan Padovec, skladatelj, »*Drago-ljub*«, *Hrvatski kalendar za godinu 1862.*, D. Albrecht, Zagreb, 1861, str. 106.
- 22 Kuhač F. Š.: Ivan Padovec, kitaraški virtuoz i glazbotvorac, *Ilirski glazbenici*, Matica hrvatska, Zagreb, 1893, str. 94.
- 23 Grlović M.: Ivan Padovec – O stogodišnjici njegova rođendana, *Vienac*, 1900, vol. 32, sv. 28, str. 435, sv. 29, str. 450.
- 24 Plohl-Herdvigo F.: Glasbotvorac Ivan Padovec, *Vienac*, 1874, vol. 6, br. 25, str. 297.
- 25 Laszowski E.: Prilog k historiji glazbenog rada Ivana Ev. Padovca, *Su. Cecilija*, 1919, vol. 13, sv. 5, str. 127.
- 26 Širola B.: *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Rirop, Zagreb, 1922, str. 152, 153.
- 27 Krajanski E.: Sjetimo se Padovca, *Su. Cecilija*, 1940, vol. 34, sv. 3, str. 50.
- 28 Filić K.: Ivan Padovec, *Glazbeni život Varaždina*, Muzička škola, Varaždin, 1972, str. 357.
- 29 Vukasović S.: *Ivan Padovec i njegovo stvaralaštvo na području popijevke*, Diplomaska radnja, Muzička akademija, Zagreb, 1985, 94 str.
- 30 Perči Lj.: *Prilog poznavanju života Ivana Padovca*, Vlastita naklada, Varaždin, 2000, 19 str.
- 31 Perči Lj.: Varaždinska voskarica Rosina Hattenpochen, udovica Padovec, oko 1732. – 1782., *Varaždinska voskarica Rosina*, Državni arhiv, Varaždin, 2000, str. 15.
- 32 Heck T. F.: *The Birth of the Classic Guitar and its Cultivation in Vienna, Reflected in the Career and Compositions of Mauro Giuliani (d. 1829), Vol. I*, Ph. D. Thesis, Yale University, New Haven, 1971, p. 119.
- 33 Zuth J.: Bortolazzi, Bartolomeo, *Handbuch der Laute und Gitarre*, Verlag der Zeitschrift für die Gitarre, A. Goll, Wien, 1926–1928, S. 49.
- 34 Goglia A.: *Juraj Karlo Wisner pl. Morgenstern* (preštampano iz *Su. Cecilije*), Narodna tiskara, Zagreb, 1942, 15 str.
- 35 N. N.: Agram, *Luna Agramer Zeitschrift*, 1827, Vol. 2, Nr. 33, S. 130.
- 36 Filić K.: Muzička škola u Varaždinu, *Glazbeni život Varaždina*, Muzička škola, Varaždin, 1972, str. 137.
- 37 Šaban L.: Počeci Hrvatskog glazbenog zavoda (1827–1829), *Iz starog i novog Zagreba*, 1968, br. 4, str. 185.
- 38 Šaban L.: *150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda*, HGZ, Zagreb, 1982, str. 17.
- 39 Šaban L.: *150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda*, HGZ, Zagreb, 1982, str. 57.
- 40 Heck T. F.: *The Birth of the Classic Guitar and its Cultivation in Vienna, Reflected in the Career and Compositions of Mauro Giuliani (d. 1829), Vol. II*, Ph. D. Thesis, Yale University, New Haven, 1971, p. 74, 113, 114, 115.
- 41 N. N.: Musik, *Luna Agramer Zeitschrift*, 1828, Vol. 3, Nr. 29, S. 116.
- 42 N. N.: Agram, *Luna Agramer Zeitschrift*, 1829, Vol. 4, Nr. 5, S. 17.
- 43 Birt B.: Skladbe I. Padovca i V. Müllera, sačuvane u arhivu glazbenog društva »Vijenac« u zagrebačkom sjemeništu, *Su. Cecilija*, 1933, vol. 27, sv. 1, str. 16.
- 44 Till N.: *Rossini*, Omnibus, Sydney, 1983, p. 64.
- 45 N. N.: Concert des Hrn. Padovecz, *Agramer politische Zeitung*, 1830, Vol. 5, Nr. 30, S. 120.
- 46 Powrozniak J.: Bobrowicz Jan Nepomucen, *Leksykon gitary*, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków, 1979, p. 31.
- 47 N. N.: Dopis iz Varaždina od 5. Sècnja, *Ilirske narodne novine*, 1838, vol. 4, br. 3, str. 1.
- 48 Demeter D.: Teatralne vèsti, *Danica ilirska*, 1840, vol. 6, br. 3, str. 11.
- 49 Krajanski E.: O stogodišnjici osnutka varaždinskog Musikvereina, *Su. Cecilija*, 1927, vol. 21, sv. 5, str. 217.
- 50 N. N.: Oglas koncerta, *Ilirske narodne novine*, 1841, vol. 7, br. 28, str. 112.
- 51 N. N.: Oglas koncerta, *Ilirske narodne novine*, 1841, vol. 7, br. 29, str. 116.
- 52 N. N.: Musikalisches, *Croatia*, 1841, Vol. 3, Nr. 31, S. 124.
- 53 N. N.: Horvatska i Slavonia, *Ilirske narodne novine*, 1841, vol. 7, br. 30, str. 117.

- 54 Demeter D.: Muzikalne zabave u Zagrebu, *Danica ilirska*, 1842, vol. 8, br. 14, str. 55.
- 55 N. N.: Concerte der Herren Joh. Padovec und J. N. Köck, *Luna, Beiblatt zur Agramer politischen Zeitung*, 1845, Vol. 20, Nr. 36, S. 144.
- 56 N. N.: Domaće vësti – Iz Krapine, *Novine horvatsko-slavonsko-dalmatinske*, 1846, vol. 12, br. 83, str. 350.
- 57 Jeffery B.: *Fernando Sor – Composer and Guitarist*, Tecla, London, 1977, p. 105, 106.
- 58 N. N.: Muzikalna zabava u Zagrebu, *Danica ilirska*, 1846, vol. 12, br. 49, str. 196.
- 59 P. F.: Domaće vësti – Iz Siska, *Novine horvatsko-slavonsko-dalmatinske*, 1846, vol. 12, br. 98, str. 412.
- 60 N. N.: Poziv, *Ilirske narodne novine*, 1841, vol. 7, br. 31, str. 124.
- 61 Prek S., Orlić M.: Uvod, *Ivan Padovec, Album I, Vlastita naklada*, Ljubljana, 1974, str. 3.
- 62 Makaroff N. P.: The memoirs of Makaroff (partial translation of the Russian text entitled »Zaduševnaja ispovjed« and originally published in the St. Petersburg journal *Souremenik* in 1859), *The Guitar Review*, 1946, Vol. 1, No. 1, p. 10, 1947, Vol. 1, No. 2, p. 32, 1947, Vol. 1, No. 3, p. 56, 1948, Vol. 1, No. 5, p. 109 (reprinted in 1974/1975).
- 63 Wynberg S.: *Marco Aurelio Zani de Ferranti – A Biography*, Chanterelle, Heidelberg, 1989, p. 44.
- 64 Zuth J.: Staufer, Johann Georg, *Handbuch der Laute und Gitarre*, Verlag der Zeitschrift für die Gitarre, A. Goll, Wien, 1926–1928, S. 262.
- 65 Jambrečak D.: *Iz Poldine torbe*, Vlastita naklada, Zagreb, 1896, str. IX.
- 66 Kuhač F. Š.: O ugodbi tanburice, o popunjenju tanburaškog orkestra i o glazbenim nazivima, *Tanburica*, 1906, vol. 3, br. 11 (prilog), bez paginacije.
- 67 Šaban L.: *150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda*, HGZ, Zagreb, 1982, str. 131.
- 68 Zuth J.: Schenk, Friedrich, *Handbuch der Laute und Gitarre*, Verlag der Zeitschrift für die Gitarre, A. Goll, Wien, 1926–1928, S. 244.
- 69 Pöfgen P.: *Die Gitarre*, Schott, Mainz, 1988, S. 167, 170, 185, 205.
- 70 N. N.: Interessante Neuigkeit für Gitarre-Spieler!, *Agramer Zeitung*, 1857, Vol. 32, Nr. 198, S. 848.
- 71 N. N.: Dopisi – Varaždin, *Pučki prijatelj*, 1867, vol. 1, br. 6, str. 28.
- 72 N. N.: Književnost i umjetnost, *Pučki prijatelj*, 1868, vol. 2, br. 5, str. 20.
- 73 Cvetko D.: Hrvatska muzika kod Slovenaca do početka 20. stoljeća, *Arti Musices*, 1978, vol. 9, br. 1–2, str. 163.
- 74 Stahuljak M.: Iz kitaraškog svijeta, *Su. Cecilija*, 1928, vol. 22, sv. 1, str. 12, sv. 2, str. 71.
- 75 N. N.: U Varaždinu 12. lipnja, *Pučki prijatelj*, 1867, vol. 1, br. 15, str. 64.
- 76 N. N.: † Ivan Padovec, *Pučki prijatelj*, 1873, vol. 7, br. 40, str. 264.
- 77 N. N.: Otkriće spomen-ploče na Padovčevoj kući, *Varaždinski vjestnik*, 1900, vol. 11, sv. 36, str. 1.
- 78 N. N.: Ivan Padovec (s portretom), »Živila Hrvatska!«, *Kalendar za hrvatski narod za prostu godinu 1902.*, L. Hartman, Zagreb, 1901, str. 43, 116.
- 79 N. N.: Ivan Padovec (Kitaraški virtuoz i glasbotvorac), *Varaždinski vjestnik*, 1897, vol. 8, sv. 43, str. 1.
- 80 Ed. St-r.: Ivan Padovec (1800.–1900.), *Obzor*, 1900, vol. 41, br. 163, str. 3.
- 81 N. N.: Padovčeva stogodišnjica, *Varaždinski vjestnik*, 1900, vol. 11, sv. 29, str. 1.
- 82 N. N.: Akademija u spomen pedesetogodišnjice smrti skladateljica Varaždinca Ivana Padovca, *Glas Medjimurja i Zagorja*, 1923, vol. 2 (6), br. 47, str. 2.
- 83 N. N.: Ivan Padovec (*1800., †1873.), *Narodno jedinstvo (Varaždin)*, 1923, vol. 3, br. 44, str. 2.
- 84 Canjuga A.: Proslava 50-godišnjice smrti I. Padovca, *Su. Cecilija*, 1924, vol. 18, sv. 2, str. 62.
- 85 N. N.: Ivan Eugen Padovec, skladatelj i virtuoz, povodom 60-godišnjice njegove smrti, *Novosti*, 1933, vol. 27, br. 321, str. 11.
- 86 N. N.: Ivan Padovec, povodom 60-godišnjice njegove smrti, *Narodne novine*, 1933, vol. 99, br. 258, str. 2.
- 87 Krajanski E.: Varaždinac Padovec, *Varaždinske novosti*, 1940–1941, vol. 12, br. 577, str. 11.
- 88 Eših I.: Sedamdeseta obljetnica smrti Ivana Padovca, *Nova Hrvatska*, 1943, vol. 3, br. 270, str. 7.
- 89 N. N.: Ivan Padovec – povodom sedamdesete obljetnice smrti, *Hrvatsko jedinstvo*, 1943, vol. 3, br. 4, str. 3.
- 90 N. N.: Najveći hrvatski umjetnik na gitari – 70-godišnjica smrti Ivana Padovca, *Nova Hrvatska*, 1943, vol. 3, br. 297, str. 8.
- 91 Orlić M.: Virtuozni gitarist, *Oko*, 1974, vol. 2, br. 46, str. 16.
- 92 Stahuljak M.: Ivan Padovec, *Naše pravice*, 1912, vol. 9, br. 42, str. 2, br. 43, str. 2.
- 93 Stahuljak M.: Ivan Padovec, *Pjevački vjesnik*, 1912, vol. 8, br. 7–10, str. 83.
- 94 Ivanuša V.: Skladatelj Ivan Padovec, *Zagorski kalendar za 1962. godinu*, Kulturno-prosvjetno društvo Hrvatskih zagoraca »Matija Gubec«, Zagreb, 1961, str. 79.
- 95 Barlović S.: Varaždinski muzičar Ivan Padovec, *Socijalna misao*, 1962, vol. 9, br. 8, str. 395.
- 96 Filić K.: Glazbenik Ivan Padovec, *Varaždinska lira*, 1968, vol. 1, br. 1, str. 8.
- 97 Bažant J.: Hrvatski gitarist, skladatelj i pedagog – Ivan Padovec (17. VII. 1800. – 4. XI. 1873.), *Hrvatski sjever*, 1997, vol. 2, br. 1–2, str. 127.
- 98 Bažant J.: Ivan Padovec (1800.–1873.), *Encyclopaedia moderna*, 1998, vol. 18, br. 48, str. 137.
- 99 Hadrović S.: *Kratka povjest glazbe*, Vlastita naklada, Zagreb, 1911, str. 75.
- 100 Širola B.: *Hrvatska umjetnička glazba*, Matica hrvatska, Zagreb, 1942, str. 100.
- 101 Andreis J.: *Povijest hrvatske glazbe*, Liber, Mladost, Zagreb, 1974, str. 210.
- 102 Stipčević E.: *Hrvatska glazba*, Školska knjiga, Zagreb, 1997, str. 171.
- 103 Himelrajh V.: *Povijest gitare i slavni gitaristi*, Vlastita naklada, Osijek, 1973, str. 38.
- 104 Grlović M.: Ivan Padovec, 1800.–1873., *Album zaslužnih Hrvata XIX. stoljeća*, Matičev litografski zavod, Zagreb, 1898–1900, bez paginacije.
- 105 Širola B.: Padovec Ivan, *Znameniti i zaslužni Hrvati*, Odbor za izdanje knjige »Zaslužni i znameniti Hrvati 925–1925«, Zagreb, 1925, str. 205.
- 106 Kovačević K.: Padovec, Ivan, *Muzička enciklopedija II (prvo izdanje)*, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1963, str. 363.
- 107 N. N.: Padovec, Ivan, *Hrvatski leksikon II*, Naklada leksikon, Zagreb, 1997, str. 221.
- 108 Klaić V.: Majka i kći (izvorna pripovijest, nastavak), *Hrvatska lipa*, 1875, vol. 1, br. 31, str. 250.
- 109 Županović L.: *Stoljeća hrvatske glazbe*, Školska knjiga, Zagreb, 1980, str. 155.